

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ

Єрьоменко Ю.І.

У статті представлено огляд стану рекреаційно-туристичної діяльності в Одеському регіоні за 2015 рік по визначеним ключовим позиціям. Проаналізовано європейський досвід щодо розвитку туристичної сфери, надано практичні рекомендації, що можуть бути використані для запровадження процесу збалансованого розвитку рекреації в Одеській області.

Постановка проблеми. Одним із основних показників успішного розвитку сфери послуг держави є рівень розвитку рекреаційно-туристичної діяльності, що представляє собою комплексну взаємодію природних і штучно створених людиною об'єктів. В умовах сьогодення соціально-економічні та науково-технічні зміни у суспільстві суттєво сприяють погіршенню екологічного стану навколишнього середовища. Наслідком даних тенденцій є зростання потреби в рекреації. Це в свою чергу обумовлює розвиток рекреаційно-туристичної діяльності в окремих регіонах країни, а саме формування регіональних рекреаційних комплексів як сукупності суб'єктів різних організаційно-правових форм і видів економічної діяльності, результатом функціонування яких є комплексний, поліфункціональний рекреаційний продукт, що задовольняє різноманітні потреби рекреантів.

Останніми роками стан рекреаційного комплексу України змінюється на кращу сторону, але ще присутній істотний розрив між рівнем розвитку цієї галузі порівняно з розвиненими країнами Європи. Одним з провідних регіонів рекреаційно-туристичної діяльності є Одеська область. Одещина є значною та унікальною за своїми природно-кліматичними і лікувальними ресурсами. Саме тому рекреаційно-туристичну діяльність тут слід більш активно розвивати і вдосконалювати.

Актуальність даної роботи обумовлена тим, що рекреаційний комплекс, який є основою ефективного використання рекреаційного потенціалу Одещини для забезпечення зміцнення здоров'я і лікування, не повною мірою реалізує свої потенційні можливості.

Метою дослідження є характеристика стану ринку послуг рекреації та туризму в Одеському регіоні на 2015 рік; виявлення проблем, які

притаманні рекреаційному комплексу Одещини і стримують розвиток та використання її рекреаційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. За даними департаменту культури і туризму Одеської міської ради у 2015 році місто Одеса відвідало понад 1,5 млн. туристів, головним чином, за рахунок внутрішнього туризму. В цілому туристичний сезон 2015 року показав, що Одеса і область (особливо в межах Білгород-Дністровського, Ізмаїльського, Кілійського, Комінтернівського та Овідіопольського районів) залишається привабливою в плані традиційного курортного відпочинку [1]. Що стосується Одеської області загалом, то підрахувати точну кількість прибулих відпочивати за 2015 рік не представляється можливим. По регіону не представлено конкретних статистичних даних.

У звіті профільного департаменту мерії Одеси повідомляється, що у минулому році місто стали активніше відвідувати туристи зі Східної та Західної Європи, але превалював туристичний потік туристів з різних регіонів України. Зокрема, у структурі туристів, що відвідали Одесу більше половини становили туристи з України (57%), 19% представляли країни Західної Європи, 17% країни Східної Європи, 5% - Туреччину, 1% - Російську Федерацію, 1% - інші країни, в більшій мірі країни Близького Сходу (рис. 1) [1].

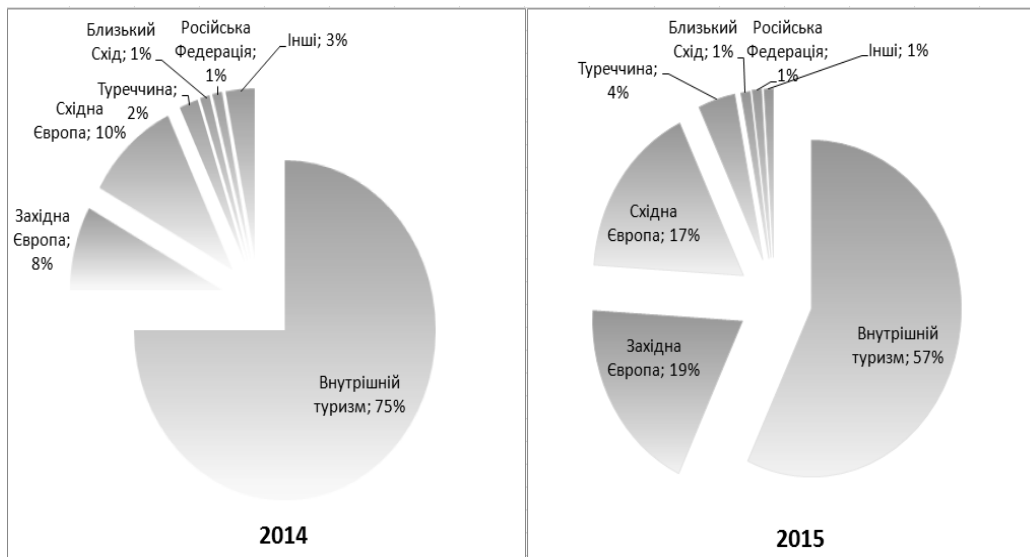

Рис. 1. Кількість туристів, що відвідали місто Одеса за 2014-2015 рр., у %

Порівняно із 2014 роком, де превалювала кількість туристів з інших регіонів України (75%), у 2015 році ми спостерігаємо тенденцію до збільшення кількості туристів саме із країн Західної та Східної Європи – із 8% до 19% (західноєвропейські туристи) і з 10% до 17%

(східноєвропейські туристи) відповідно. Це свідчить про те, що туристичний потік регіону покращився, не дивлячись на політичні та економічні складності у державі [1].

Загальна ситуація в туристичній сфері змінюється в позитивний бік, це пов'язано не тільки з тим, що змінюється геополітична ситуація навколо України, але і зі зміною самого туристичного попиту. Сьогодні серед туристів більшим попитом користуються тури з великою кількістю вільного часу, самостійним плануванням програми, хоча водночас лідируюче положення зберігає курортний відпочинок на березі моря. Одеський регіон може представити та надати туристам «турпродукт», що відповідає їх туристичним вимогам.

Із позитивних сторін розвитку рекреаційно-туристичної діяльності в регіоні також слід відмітити розвиток «подієвого» туризму, зокрема фестивалів, що мають певний економічний ефект. В Одеській області існує кілька місць, де розвивається зелений туризм, однак відсутність посправжньому великих туроператорів призводить до того, що дрібні гравці ринку залежать від поточної ситуації на ринку і не вкладають кошти в аналіз ринку і пошуку нових ніш для залучення нових потоків туристів. Також важливим моментом, який гальмує розвиток туризму в Одеському регіоні, є відсутність розвинутої транспортної мережі та якість покриття доріг, зокрема в Татарбунарському районі (курорт Лебедівка), Тарутинському районі (Центр зеленого туризму - "Фрумушика Нова").

Останнім часом туризм в цілому переживає непростий період свого розвитку, що стосується і геополітичних реалій, але незважаючи на це політика міської і обласної влади Одещини, була спрямована на проведення безлічі локальних і регіональних заходів в сфері туризму і культури та, як наслідок, привернула додаткові туристичні потоки в регіон.

Згідно з даними Агентства з питань інвестицій та розвитку Одеської обласної державної адміністрації, станом на вересень 2015 року в Одесі налічується 276 готелів з номерним фондом 7000 номерів на 16,5 тисяч місць. В області - 489 готелів з номерним фондом понад 12 тисяч номерів на більше, ніж 28 тисяч місць. Всього туристична інфраструктура області налічує 1292 заклади відпочинку, з яких 803 оздоровчо-рекреаційного призначення - санаторії, бази відпочинку, пансіонати, дитячі табори. У минулому році в Одеській області було введено в експлуатацію 22 готелі, розрахованих на 1400 місць, з них у Одесі 3 готелі, в Овідіопольському районі - 9, в Білгород-Дністровському - 8, в Кодимі - 1, в Біляївському районі - 1 [2]. Усі вони у 2015 році були заповнені практично на 80-100%. Причому готелі були заброньовані і на вересень, і на жовтень місяць, незважаючи на підняття цін на номери. Активно орендувалися і приватні апартаменти - в місті Одеса їх налічується близько 8000.

Важливим фактором розвитку туризму стає зручність досягнення кінцевої точки призначення та наявність квитків. У сезоні 2015 року у

туристів виникали складності з покупкою квитків на поїзди. У свою чергу «Укрзалізниця» протягом усього літнього сезону продовжувала призначати додаткові поїзди до Одеси з міст України через зростаючий попит на цей напрямок, а також збільшила періодичність курсування ряду цілорічних поїздів. Тільки на середину липня 2015р. було призначено 14 додаткових поїздів до Одеси з таких міст як Дніпропетровськ, Київ, Ковель, Львів, Чернівці, Чернігів, Харків та Ужгород. Також було розширене автобусне сполучення.

Що стосується авіаційного сполучення, то Одеський аеропорт в порівнянні з 2014 роком зберігає свої позиції, за дев'ять місяців обслуговував 752 000 пасажирів і вийшов на рівень пасажирообороту 1 млн. осіб. Також в Одеському аеропорту були відкриті нові напрямки, які дозволили зв'язати Одесу, як з внутрішніми регіонами, так і з ближнім зарубіжжям, забезпечивши підвищення кількості прибулих транзитних пасажирів - пасажирів категорії ділового туризму. Щодо переорієнтації традиційного пасажиропотоку до міст Москви та Санкт-Петербургу, то завдяки регулярним рейсам до Кишинєва та Мінська із Одеси можуть прибувати пасажирів, практично не відчуваючи припинення повітряного сполучення з Російською Федерацією.

Найбільше падіння зафіксовано в сегменті круїзів. У 2015 році Одеський порт відвідали лише 13 круїзних суден, при заявлених 25 лайнерах. Для порівняння у 2014 році їх було 28, а в 2013 році - 106. У 2016 році в Одеському порту очікують поліпшення ситуації, що склалася. На даний момент вже надійшли заявки від 30 круїзних лайнерів. Між тим круїзні туристи не справляють істотного впливу на стан ринку рекреаційно-туристичної діяльності [1].

Що стосується динаміки кількості внутрішніх туристів і громадян України, які виїжджали за кордон, то у 2015 році працювало правило: «відпочиваючі не готові багато витратити, але хочуть багато побачити». Це стосується саме грошового еквівалента оплати за представлені туристично-рекреаційні послуги. Зокрема, нинішній турист більшою мірою готовий економити. Це в першу чергу стосується внутрішнього туриста. Не користувалися широким попитом індивідуальні екскурсії. Можливо, це пов'язано з розповсюдженням екскурсій у електрокарах по історичному центру міста Одеси. У цієї ситуації є вихід - уніфікація вимог до екскурсоводів, введення спеціальної програми з навчання та сертифікації осіб, які займаються цим видом діяльності. На даний момент існують певні пропозиції щодо інституціоналізації процесу підготовки екскурсоводів. Повинна бути створена єдина структура підготовки кадрів з єдиними критеріями. Без цього неможливо говорити, що взагалі існує система підготовки екскурсоводів та гідів. Сьогодні на ринку туристичних послуг Одеси представлені кілька великих компаній, зокрема екскурсії на електричних машинах, які зайняли більше половини ринку. Саме вони

можуть внести свої пропозиції щодо структурування та підготовки професійних кадрів.

На даний час розвиток туристичної галузі вимагає імплементації успішного західного досвіду і розвитку нових можливостей, пов'язаних з новими аспектами залучення туристів, в тому числі використання можливостей екологічного «зеленого» туризму. Поки що в Україні цей сегмент ринку практично не розвинений і займає лише кілька відсотків від загального обсягу. Але криза ринку підштовхує його учасників не тільки до конкуренції, а й вивчення структури ринку і запозичення успішних бізнес-моделей із-за кордону. Зокрема, у Румунії цей процес активізувався та фінансово підкріплюється інвестиціями Європейського Союзу. Там є як теоретична розробка, так і практичне застосування цих розробок у сфері «зеленого» туризму. Активно імплементуються європейські норми у винній індустрії, у сфері створення комфортних умов для проживання в «зелених» садибах. Це відбувається як в Тульчинському районі, так і в Констанці, Галаці.

Стосовно перспектив розвитку рекреаційно-туристичної діяльності у Одеському регіоні, перш за все необхідно розвивати потенційні можливості туризму, а саме розширювати туристичні ареали, поступово розвиваючи усі 300 кілометрів одеських пляжів, пропонувати туристам нові маршрути, створювати тури одного дня, відкривати тур центри, розвивати транспортну мережу та покращувати покриття доріг. Кількість туристів, що відвідали Одеський туристичний регіон у 2015 році далеко не межа. Разом з тим туристична галузь в Одеській області залишається нерозвиненою. Суттєвими проблемами туристичної інфраструктури регіону залишається недостатня кількість готелів у доступному ціновому сегменті та орієнтованих на масовий туризм. Саме тому, потрібно покращувати якість обслуговування і розвивати туристичну інфраструктуру. Важливим моментом також є рекламно-інформаційна кампанія по залученню відпочиваючих як з різних куточків України, так і з-за кордону. Основним завданням Одеського туризму є продовження туристичного сезону, аби туристи приїжджали не лише влітку, але навесні і восени. Для цього слід залучати провідних фахівців галузі та використовувати успішні світові моделі розвитку рекреаційно-туристичної діяльності.

Висновки. Таким чином, загальна ситуація в туристичній сфері Одещини змінюється у позитивний бік. Кількість туристів, що відвідали Одеський регіон зростає порівняно із 2014 роком, в основному за рахунок внутрішнього туризму. Останнім часом туристична галузь в цілому переживає непростий період свого розвитку, це стосується геополітичних реалій, але незважаючи на це для подальшого розвитку рекреаційно-туристичної діяльності у Одеській області слід орієнтуватися на успішний європейський досвід розвитку нових можливостей, пов'язаних з новими

аспектами залучення туристів та розвитку рекреаційно-туристичної діяльності та переймати його.

Література

1. Звіт про результати діяльності департаменту культури та туризму Одеської міської ради за 2015 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт міста Одеса. – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/ru/80435>
2. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2015 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Одеської обласної державної адміністрації. – Режим доступу: http://oda.odessa.gov.ua/files/oda/social-ekonomik-rozvitok/programa_ser_od_oblast_na_2015_or.pdf

References

1. Report on the performance of the Department of Culture and Tourism of the Odessa City Council in 2015. Resources: official website of Odessa. Retrieved from: <http://omr.gov.ua/ru/80435>
2. Program of socio-economic and cultural development Odessa region for 2015. Resources: official website of Odessa Regional State Administration. Retrieved from: http://oda.odessa.gov.ua/files/oda/social-ekonomik-rozvitok/programa_ser_od_oblast_na_2015_or.pdf

Abstract

Yeromenko Y.I.

Status and prospects of recreation and tourism activities in the odessa region

The article provides an overview of key moments in the state of recreation and tourism activities in the Odessa region by 2015. Analyzed the European experience of tourism development and implementation process of sustainable development of recreation in the Odessa area, theoretical and practical recommendations that can be used.